

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ**

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія розвідки провідних країн світу

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Спеціалізація 014.03 Історія
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики
викладання історії
Протокол № 2 від 1 вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія розвідки провідних країн світу
Викладач (-і)	Кобута Степан Йосифович
Контактний телефон викладача	596001
Е-mail викладача	stepan.kobuta@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	За графіком
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Діяльність секретних служб в багатьох країнах спрямована на захист власних національних інтересів через проведення заходів специфічного характеру. Важливе місце займає розвідувальна діяльність таких структур, за допомогою якої уряди країн мають змогу ухвалювати важливі рішення стосовно зовнішньої та внутрішньої політики своїх держав. Історії розвідувальних (контррозвідувальних) структур провідних країн світу у ХХ столітті дає можливість побачити і зрозуміти багато складних питань загального історичного минулого людської цивілізації.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу: : дати студентам основи знань про діяльність та функціонування розвідувальних та спеціальних служб провідних країн світу, принципи функціонування, роль у впливі на державні органи в питаннях ухвалення важливих державних рішень.</p> <p>Цілі курсу: засвоїти основний масив знань; вміти застосовувати критичний підхід для аналізу поведінки керівництва країн, впливу таємної і розвідувальної інформації на ухвалення важливих державних і політичних рішень.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Загальні компетентності:</u></p> <p>ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 4. Здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.</p> <p>ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі.</p> <p><u>Фахові компетентності:</u></p> <p>ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.</p> <p>ФК 2. Здатність забезпечувати навчання учнів українською - державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства.</p> <p>ФК 9. Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя</p>	

історії, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокореляцію своїх професійних якостей, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

Компетентності предметної спеціальності.

ПК 2. Знання сучасних наукових досліджень з історії України та всесвітньої історії.

ПК 3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК 4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України. Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

Програмні результати навчання.

РН 1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН 2. Демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні вміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН 13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

ПРН 3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.

ПРН 4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.

ПРН 5. Використовувати красназавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; організовувати позакласну гурткову роботу, музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини України та світу з навчальною, науковою і просвітницькою метою.

ПРН 6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН 7. Знати зміст шкільних курсів історії, проектувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії і суспільствознавства за допомогою сучасних інноваційних технологій, вміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс	Нормативний /
---------	---------------	------	---------------

		(рік навчання)	вибірковий	
8	014 Середня освіта (Історія)	4	Вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Розвідка як специфічний вид діяльності спеціальних служб держави		2		6
Тема 2. Британська секретна служба Secret Intelligence Service (SIS).		2	2	8
Тема 3. Німецькі спеціальні служби. Абвер, Головне управління імперської безпеки РСХА. Служба зовнішньої розвідки Німеччини БНД.		2	2	8
Тема 4. Радянська система служби безпеки і розвідки. ГУР. НКВС-НКДБ-КДБ.. Російські ФСБ і СЗР.		2	4	10
Тема 5. Розвідувальні служби США. ЦРУ як глобальна розвідувальна служба у світі.		2	2	8
Тема 6. Історія української розвідки. Українці в структурах іноземних розвідок		2	4	10
Тема 7. Тематика розвідки і контррозвідки у літературних творах та кінематографі			4	10
ЗАГ:		12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Критерії поточного оцінювання:			
	<p>Відповідно до <i>Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»</i> знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними 			

	<p>знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>– «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>
Вимоги до письмових робіт	Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету. Оцінюються за 100-бальною шкалою.
Семінарські заняття	Оцінювання роботи здійснюється за п'ятибальною шкалою. Передбачає обговорення проблемних питань на задану тематику, участь в дискусії, виступи (презентації) за темами індивідуальних завдань.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх форм роботи, відсутність негативних оцінок, невідпрацьованих пропущених занять, отримання загальної суми балів не нижче 26 балів.
Підсумковий контроль	<p><i>Форма контролю – залік.;</i> <i>Форма здачі комбінована.</i></p> <p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт.</p> <p>Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань.</p> <p>Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи проводяться у формі тестування в електронній дистанційній системі <https://d-learn.pnu.edu.ua>

Академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: Ознайомитися з даними положеннями можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять обов'язкове. У випадку пропуску відпрацьовується тема пропущеного заняття у визначені час та спосіб (конспект підготовки, усна співбесіда, тестування)

Неформальна освіта: вітається проходження навчальних курсів в з використанням різних освітніх платформ. Зараховуються, як підсумковий контроль, результати онлайн курсів на платформах Coursera, Prometheus, EdEra, які відповідають програмі навчальної дисципліни.

8. Рекомендована література

1. Андрющенко Е. Архіви КГБ. Невигадані історії. Х.: Віват, 2023. 400 с.

2. Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби безпеки ОУН в Тернопільщині: 1946-1948, кн. 1-2. Літопис Української повстанської армії, т. 43-44. Торонто-Львів, 2006
3. Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби безпеки ОУН в Тернопільщині: 1946—1948, кн. 3 *Літопис Української повстанської армії*, т. 46. Торонто-Львів, 2007
4. В'ятрович В., Історія з грифом «Секретно»: архіви КГБ розповідають. Львів: Часопис, 2012. 240 с.
5. Веденєєв Д. Розвідувальна служба Української повстанської армії (1943–1949 рр.). *Військово-історичний альманах*. 2011, ч. 2 (23).
6. Веденєєв Д. Спеціальні підрозділи Української військової організації (1920 – поч. 1930-х рр.). *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки*: Міжвідомчий збірник наукових праць. – 2000. Вип. 5.
7. Веденєєв Д.В. Документальна спадщина українських спеціальних служб (1917—1920). «З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ», 1997, № 1-2.
8. Веденєєв Д.В. Контррозвідувальне забезпечення в Українській повстанській армії. В кн.: *Сторінки воєнної історії України: Збірник наукових праць*, вип. 4. К., 2000.
9. Веденєєв Д.В., Биструхін Г.С. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945-1980-ті роки. К.І.С. 2007 р. 568 ст.
10. Веденєєв Д.В., Биструхін Г.С. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА. 1920-1945. К.: Генеза, 2006. 408 с.
11. Веденєєв Д.В., Букін В.П. Спеціальні служби в історії Української держави. К., 2003.
12. Ліквідація УГКЦ (1939-1946). Документи радянських органів державної безпеки/ За загальною редакцією професора Володимира Сергійчука. Т. 1. Київ: ПП Сергійчук М. І., 2006.
13. Ліквідація УГКЦ (1939-1946). Документи радянських органів державної безпеки/ За загальною редакцією професора Володимира Сергійчука. Т. 2. Київ: ПП Сергійчук М.І., 2006.
14. Пилипчук В. Становлення і розвиток СНБ – СБ України: теоретичні та організаційно-правові основи (1991–2004). Київ: НКЦ СБ України, 2006.
15. Сідак В. "Очі і вуха" Армії УНР. Деякі фрагменти про створення і діяльність військової розвідки Директорії УНР. *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ*. 1995. № 1-2. С.281-290.
16. Сідак В. З історії військового аташату Директорії УНР // *З архівів ВЧК-ОГПУ-НКВД-КГБ*. 1994. № 1. С.38-42.
17. Сідак В. Контррозвідка останнього гетьмана: Нарис. К.: Ін-т СБУ, 1995. 50 с.
18. Сідак В.С. Національні спецслужби в період Української революції 1917-1921 рр. (невідомі сторінки історії). К., 1998.
19. Сідак В.С. Розвідка та контррозвідка Української Держави. 1917-1920 рр. у кн. Центральна Рада і український державотворчий процес (до 80-річчя створення Центральної Ради): Матеріали наукової конференції, 20 берез. 1997 р.: У 2 ч. - К.: Ін-т історії України, 1997. Ч.1. С.121-135.
20. Сідак В.С., Степанков В.С. З історії української розвідки та контррозвідки (нариси). К., 1995.
21. Сікріт Інтеллідженс Сервіс. *Юридична енциклопедія*: [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С.Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. Т. 2: Д-Й.
22. Служба безпеки України: історія і сучасність: До 20-ї річниці створення. К., 2012.
23. Служба безпеки України: Становлення, досвід, пріоритети діяльності. К., 2007.
24. Шаповал Ю. та ін. ЧК–ГПУ–НКВД в Україні: особи, факти, документи. К., 1997.